

לימוד תורה ממורה בעייתי

או: למי מותר להשאיר בשיעור הזה

א. הלכה

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ד הלכה א

אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו, או לתם, אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מחזירין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו, אמרו חכמים כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאילו זרק אבן למרקוליס שנאמר כצורר אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד, אין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים ינחלו, וכן הרב שאינו הולך בדרך טובה אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכין לו אין מתלמדין ממנו עד שובו למוטב, שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אמרו חכמים אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו אם לאו אל יבקשו תורה מפיהו

שולחן ערוך יורה דעה רמז סע"ף ח

הרב שאינו הולך בדרך טובה, אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכים לו, ה אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב

ש"ך שם

אין למדים ממנו כו' - דין זה נלמד מפרק אלו מגלחין (דף י"ז ע"א) דשמתוהו להווא צורבא מרבנן דאתחייב נדוי אע"ג דהו צריכין ליה רבנן משום דאמר רבה בב"ה אמר ר' יוחנן מאי דכתיב שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו, וקשה דבפרק קמא דחגיגה (דף י"ב ע"ב) אמרי' ורבי מאיר היאך למד תורה מאחר והא"ר בב"ה אר"י מאי דכתיב שפתי כהן כו' אמר ר"ל ר"מ קרא אשכח ודרש הט אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי לדעתם לא נאמר אלא לדעתי קשו קראי אהדדי ל"ק הא בגדול הא בקטן (פירש רש"י גדול היודע ליוזר במעשיו יכול ללמוד תורה מפיו ובעין יעקב פירש בשם החידושים בע"א) ואם כן הו ליה להרמב"ם וסייעתו לחלק בין גדול לקטן וי"ל דסבירא ליה כמ"ש התוספות שם וז"ל והא דריש פרק בתרא דמ"ק דשמתוהו כו' איכא למימר דקטנים הו דגרסי קמיה וחישי' דלמא ממשכי עכ"ל, אם כן חזינן דאף בימי הש"ס היו קטנים וכל שכן בזמן הזה שכולם נחשבים קטנים כמ"ש אם ראשונים בני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר כו' ואם כן בזמן הזה אין חילוק, והגאון אמ"ו ז"ל תירץ דס"ל מדקאמר ר"ל ר"מ קרא אשכח כו' משמע ר"מ סבירא ליה הכי ואנן לא קי"ל כוותיה וכה"ג כתבו התוס' והרא"ש ושאר פוסקים בפרק קמא דחולין (דף י"א) גבי ר' מאיר לא אכיל בישרא כו' ע"ש והיינו דקאמרי ה"תם בש"ס דקודשא ב"ה לא קאמר שמעתתא משמיה דר' מאיר הואיל וגמר שמעתתיה מפומיה דאחר ע"ש

ב. הסוגיות בגמרא

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יז עמוד א

ההוא צורבא מרבנן דהו סנו שומעניה. אמר רב יהודה: היכי ליעביד? לשמתיה - צריכי ליה רבנן, לא לשמתיה - קא מיתחיל שמא דשמיא. אמר ליה לרבה בר בר חנה: מידי שמיע לך בהא: אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב **בכי** שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו. שמתיה רב יהודה. לסוף איחלש רב יהודה, אתו רבנן לשיולי ביה, ואתא איהו נמי בהדייהו. כד חזייה רב יהודה חייך אמר ליה: לא מסתיין דשמתיה להווא גברא אלא אחוכי נמי חייך בי? אמר ליה: לאו בדיך מחייכנא אלא דכי אזלינא להווא עלמא בדיחא דעתאי דאפילו לגברא כוותך לא חניפי ליה. נח נפשיה דרב יהודה, אתא לבי מדרשא אמר להו: שרו לי! אמרו ליה רבנן: גברא דחשיב כרב יהודה ליכא דלישרי לך, אלא זיל לגביה דרבי יהודה נשיאה דלישרי לך, אזל לקמיה, אמר ליה לרבי אמי: פוק עיין בדיניה, אי מיבעי למישרא ליה - שרי ליה. עיין רבי אמי בדיניה, סבר למישרא ליה. עמד רבי שמואל בר נחמני על רגליו ואמר: ומה שפחה של בית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שלש שנים - יהודה חבירינו על אחת כמה וכמה! אמר רבי זירא: מאי דקמן דאתא האינדא האי סבא בבי מדרשא, דהא כמה שני לא אתא. שמע מינה לא מיבעי למישרא ליה. לא שרא ליה. נפק כי קא בכי ואזיל, אתא זיבורא וטרקיה אאמתיה, ושכיב. עיילוהו למערתא דחסידי - ולא קיבלוהו, עיילוהו למערתא דדייני - וקיבלוהו. מאי טעמא? - דעבד כרבי אילעאי. דתניא, רבי אילעאי אומר: אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו - ילך למקום שאין מכירין אותו, וילבש שחורים ויתעטף שחורים, ויעשה מה שלבו חפץ, ואל יחלל שם שמים בפרהסיא.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו

שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה: מאי דכתיב **חלא** יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז - אמר לו: אלו דברי תורה, שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית. - אמר לו: רבי עקיבא רבך לא אמר כך, אלא: מה כלי זהב וכלי זכוכית, אף על פי שנשברו יש להם תקנה - אף תלמיד חכם, אף על פי שסרח יש לו תקנה. - אמר לו: אף אתה חזור בך! - אמר לו: כבר שמעתי מאחורי הפרגוד: שובו בנים שובבים - חוץ מאחר. תנו רבנן: מעשה באחר שהיה רוכב על הסוס בשבת, והיה רבי מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו. אמר לו: מאיר, חזור לאחריך, שכבר שיערתי בעקבי סוסי עד כאן תחום שבת. אמר ליה: אף אתה חזור בך. - אמר ליה: ולא כבר אמרתי לך: כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים

שובבים - חוץ מאחר...

בתו של אחר אתיא לקמיה דרבי, אמרה ליה: רבי, פרנסני. אמר לה: בת מי את? - אמרה לו: בתו של אחר אני. אמר לה: עדיין יש מזרעו בעולם? והא כתיב **גלא** נין לו ולא נכד בעמו ואין שריד במגוריו! - אמרה לו: זכור לתורתו ואל תזכור מעשיו. מיד ירדה אש וסכסכה ספסלו של רבי. בכה ואמר רבי: ומה למתגנין בה - כך, למשתבחין בה - על אחת כמה וכמה.

ורבי מאיר היכי גמר תורה מפומיה דאחר? והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב **דכי** שפתי כהן ישמרו דע ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, **אם** דומה הרב למלאך ה' צבאות - יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיהו! - אמר ריש לקיש: **רבי מאיר קרא אשכח ודרש ההט** אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעת. לדעתם לא נאמר, אלא לדעת. רב חנינא אמר מהכא: **ושמעי** בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך וגו'. קשו קראי אהדדי! - **לא קשיא, הא - בגדול, הא - בקטן**. כי אתא רב דימי אמר, אמרי במערבא: רבי מאיר אכל תחלא ושדא שיחלא לברא. דרש רבא: מאי דכתיב **זאל** גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו' למה נמשלו תלמידי חכמים לאגוז? לומר לך: מה אגוז זה, אף על פי שמלוכלך בטיט ובצואה - אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם, אף על פי שסרח - אין תורתו נמאסת. אשכחיה רבה בר שילא לאליהו, אמר ליה: מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא? אמר ליה: קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה: אמאי? - משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה: אמאי? **רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל, קליפתו זרק!** אמר ליה: השתא קאמר: מאיר בני אומר: בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת - קלני מראשי, קלני מזרועי. אם כך הקדוש ברוך הוא מצטער על דמן של רשעים - קל וחומר על דמן של צדיקים שנשפך.

קהלת רבה פרשה א

חנינא בן אחי ר' יהושע אזל להדיה כפר נחום ועבדון ליה מינאי מלה ועלון יתיה רכיב חמרא בשבתא, אזל לגביה יהושע חביביה ויהב עלוי משה ואיתסי, א"ל כיון דאיתער בך חמרא דההוא רשיעא לית את יכיל שרי בארעא דישראל, נחת ליה מן תמן לבבל ודמך תמן בשלמיה,

ג. פסק מודרני

האלף לך שלמה יורה דעה סימן רנז

שאלה מראשי קהלה אחת בקצת אנשים שעשו להם חבורה ללמוד בחבור תלמוד לשון עברי ובחבורי ר' משה דעסיר וחרה אף קצת והחרימו אותם ולקחו את החיבורי ושרפו אות' באש ושמו פניה' בי לומר הדין עם מי והנה אם אמנם השרפה הי' אפשר למותר ע"פ הדין אך אין להאשימם בזה כי מי לנו גדול ממשה רבינו אשר איננו כדאים להזכיר שמו על שפתינו ואחז"ל עליו בפ' מטות כיון שבא לכלל כעס בא לכלל טעות ומכ"ש באנשים הדיוטים בדורנו ומחמת כי הציקתם רוחם עשו כן ועל גוף הכעס ודאי יפה עשו.

והנה מה ששאלו לבאר להם מה שמצה נמצא בר' משה דעסיר ראשון לציון הוא מאמרם ז"ל בכמה דוכתא פוק חזי מה עמא דבר וקול המון כקול שדי ואחז"ל בפ"ו דפסחים אם אינן נביאים הם בני נביאים ואמרו בפ' החובל על כמה דברים דהיינו דאמרי אינשי שיש לו רמז בתורה וכיון דרוב העולם אומרים עליו כן ודאי כן הוא ואחז"ל במס' שבת פ' השואל ששאלו לשלמה המע"ה איזה בן עוה"ב והשיב אזניכם תשמענה דבר מאחריך וכו' וכיון דרוב העולם מרננין אחריו ודאי כן הוא.

ומ"ש דהרי הוא תלמיד הגאון בעל קרבן העדה ותלמיד יעב"ץ הנה מצינו באחיה השילוני שהי' תלמידו ירבעם בן נבט ובאנטיגנוס איש סוכו שהיו תלמידיו צדוק וביתוס ונמשכו מהם כל הצדוקים ובזמנינו להגאון בעל נר"ב כמה רשעים הי' שהיו תחלה תלמידיו וגחיו באלישע ואחז"ל בפ"ב דברכות בפסוק אין פרץ וכו' ואין צוחה ברחובותינו שלא תהא בנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים הרי שהוצרכו להתפלל על הדבר שלא יהי' כן מוכח דבלי תפלה יתכן שיהי' נמצא כן ועוד צאו וראו מה המה תלמידיו וכל העוסקים בחיבוריו כולם רשעים וכל שוגה בחיבוריו לא יחכם ואין אוחזין בחיבוריו רק הקלי שבקלים העוברים על כל התורה ולא ראיתי איש ישר הולך שיהי' עוסק בחיבוריו ודבריו וכל ירא שמים בורח ממנו כבורח מן הנחש ועקרב הא חדא והשנית הנה אני לא עיינתי בדבריו מעולם ולא ידעתי שמץ פסול בדבריו אך את זה ידעתי כי הרע לעשות אשר תרגם תנ"ך על לשון דייטש אשר לא כדת והנה חטא והחטיא את הרבים כי מזה פשתה המספחת הישנה בהמבורג להתפלל על דייטש וחטא הרבים תלוי בו ומלבד זה שלא כדין עשה כי הרי בימי תלמי שהעתיקו את התורה על יונית ומכא הכרח המלך תלמי הי' העולם חושך ג' ימים אף שהיו אנוסים בדבר וזה אחת מן המאורעות של יו"ד טבת שנגזר עליו תענית ומכ"ש שאר לשונות דהרי אנן קיימא לן כרשב"ג בפ"ק דמגלה דגם לשון יונית עכשיו נשתקע ואין לכתוב רק בלה"ק והחיבור של נשים הצאנה וראינה זה לא נקרא תרגום רק הוי פירוש שמציין הפסוק בלה"ק נפרש פירושו אבל הוא עשאו בלי ציון הכתוב רק כדרך תרגום אונקלוס ובה עונו גדול מנשוא ומה לתבן את הבור להיות תוה"ק נאמרה בלשון הנ"ל...

והנה מ"ש על ספר הגיון בשם הכותב בעין יעקב ששכחו המה ראו ראייה אחת ואני רואה ב' ראיות בהצל"ח על ברכות בדף ע"ג עיי"ש מ"ש ע"ז ודבריו נכוננו מאוד דודאי הכל תלוי לפי ערך הזמן והרי אמרו חז"ל בש"ס דאר"ב לא תשתעי משמיה דאיבו דאכל פתא דארמאי ופרש"י שלא תאמרו הלכה משמו והרי במשנה דאבות אומר בשם אלישע בן אבויה אומר והוא אחר ולמה אומר הלכה בשמו בע"כ **דתלוי בערך הזמן דלפי הזמן הוי ראוי לגזור ולהתרחק אפילו מחוטא עון קל לאכול**

פת נכרי היכי דהוי למגדר מלתא לצורך שעה ולכך בודאי ללמוד הדקדוק או הגיון כימים הראשונים שלא אחזו בו המתפלספי' והפוקרלי' ודאי הוי ראוי ללמדו אך כעת שהם אחזו בו ראוי להתרחק מהם כמטחוי קשת כמ"ש חז"ל סחור סחור לכרמא לא תקרב ולא עדיף ממצבה שנאמר אשר שנה ד' אלקיך ואחז"ל שתחלה היתה אהובה רק כיון שאחזו בו עכו"ם נעשית שנואה (והנה הוגד לי שגם הרב הצדיק מו"ה הירש מלך ז"ל כתב ראי' זו) כי ראינו בעינינו שלימוד הדקדוק מביא לידי התעסקות רק במקרא והמקרא מביא לידי תרגום אשכנזי והתרגום אשכנזי מביא לידי אפיקורסת ובעל תלמוד לשון עברי מכירו הייתי בקטנותי ממש כשהי' במדינתנו חיבוריו בו וראינו כי הוא רשע גדול ועשה צחוק על מיני פיוט וסליחות ועשה סליחות לפורים ושחק בזה על חז"ל ועשה דבריהם כצחוק לזה ודאי הזמן גורם להתרחק מחיבוריהם הרחק מאוד ועלינו להחזיק רק בש"ס ופוסקים אשר הארה שבהם נקוה שתחזור אותנו למוטב ויפתח לבנו בתורתו ואהבתו ונוכח לשלוח לנו המורה לצדקה ותאיר עינינו...

אגרות משה אבן העזר חלק א סימן צו

בדבר ניגונים שעשה אדם כשר שאחר זמן נתקלקל וסני שומעניה אם יש לנגנם על חתונות כ"ב אייר תשי"ט. מע"כ ידידי מהר"ר שמואל דיטשון שליט"א.

בדבר אחד שהיה בן תורה בחזקת כשרות כמה שנים והוא מנגן שעשה ניגונים על שירי קדש ולשיר לחתונות והורגלו כמה בני תורה לזמר אותם בשמחות של מצוה ועתה אין שמועתו טובה שמכנס בחורים ובתולות יחד ומזמר לפניהם, ושואל כתר"ה אם מותר עתה לזמר בניגוניו שעשה תחלה כשהיה בחזקת כשרות. לע"ד איני רואה בזה שום איסור מכיון שהם ממה שעשה בכשרות.

וראיה שהרי מצינו בתקנות יוחנן כהן גדול שנקראו על שמו במתני' סוף מע"ש ובפ' עגלה ערופה בסוטה ויש שסוברין שהוא זה ששימש שמנים שנה בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צדוקי עיין במלאכת שלמה במע"ש שם, ואף ששם לא היה אפשר לבטל התקנות הגדולות שתיקן ונתקבלו בישראל ונעשו הלכות קבועות, מ"מ לא הי"ל לקרא אותם על שמו אלמא דכיון שתיקן אותם בכשרותו יש לקרא על שמו אף שעתה הוא רשע ומין כיון שנקרא על השעה שהיה כשר.

איברא שהרמב"ם רפ"ט ממעשר כתב שהוא יוחנן כהן גדול שהיה אחר שמעון הצדיק וכתב הכ"מ לאפוקי שלא נאמר שהוא אותו יוחנן כ"ג שנעשה צדוקי לבסוף, מ"מ מסתבר שאינו משום שסובר הרמב"ם שהיה אסור לקרא על שמו אם היה אותו יוחנן כ"ג שנעשה צדוקי לבסוף, שאין לנו לעשות מחלוקת בהנ"מ וא"כ מדידהו נשמע שגם הרמב"ם יודה שמותר לקרא על שמו מה שתיקן בכשרותו, אלא שיודע מאיזה מקור שהיה זה יוחנן כ"ג הקודם לזה שנעשה צדוקי. וגם הא מצינו מאמר באבות פ"ד מ"כ מאלישע בן אבויה אף שהוא לו זכרון גדול והוא משום דאמר זה בכשרותו.

ולבד זה הא מוכרח כן דהא כל המקור לאסור הוא לטעם הרמב"ם בס"ת שכתבו מין שירף שהוא כדי שלא להניח שם לאפיקורסים ולא למעשיהם, והא זה ברור שבנעשה מומר אחר שכתב הס"ת היא כשרה ממש אף לקרות בו עיין בפ"ת יו"ד סימן רפ"א סק"ב אלמא דכיון שכתב כשהיה בכשרותו הוי הנחת השם לזמן כשרותו שלזה ליכא קפידא. ואין לדחות דבכתב בכשרותו הרי קידש את השמות שהיה אסור לשרוף אף בכתבו מין כדמשמע שם ברמב"ם, דמ"מ היה לן לפסול ולהצריך גניזה, אלא צריך לומר דכיון שהנחת השם הוא לזמן כשרותו ליכא קפידא גם להרמב"ם. ולכן גם בעובדא זו הניגונים שעשה כשהיה בכשרותו שאף אם נימא שיש בזה ענין הנחת השם לעושה הניגונים אין לאסור דהרי הוא הנחת השם על זמן כשרותו שליכא קפידא בזה ומותר. ואף לבני תורה ובעלי נפש אין מקום להחמיר.

ובעצם מסופקני אף בהניגונים שעשה אחר שסני שומעניה, אם הם ניגונים כשרים שאין בהם קלות שראוין לנגנם, אם יש לזה ענין הנחת שם למעשה רשעים, דמסתבר דרק בעניני קדושה ככתבת ס"ת שהוא חשיבות הנחת שם בדבר קדושה הוא אסור להרמב"ם אבל בעניני חול אין בזה שום חשיבות במה שיהיה שם עליהם ואין לאסור. וכמו שפשוט שמותר להשתמש וגם לקרא שם על עניני חדוש ברפואות ומאשינעס/ומכונות/ וכדומה אלמא דרק בעניני קדושה הוא גנאי להניח שם לאפיקורסים ולא בעניני חול. וא"כ גם הניגונים הם עניני חול דאין להם שום קדושה ולכן אף שעשו לנגן בניגונים אלו דברי קדושה אפשר אין להחשיב שהוא הנחת שם להרשע בדברי קדושה כיון שבעצם הניגונים שחידש אין בהם קדושה. וא"כ אף ניגונים אלו שעשה אחר שסני שומעניה נמי יותר נוטה שאין לאסור לנגן בהם. אך באלו יש לבני תורה ובע"נ להחמיר כיון שיש גם טעם לאסור אף שהוא טעם קלוש. והנה בעובדא זו שהסני שומעניה אינו בעניני כפירה אלא בעניני קלות ראש לנגן בפני בחורים ובתולות יחד שודאי אין להחשיבו כמין ואפיקורס ואף לא כמומר לתיאבון דהא רק לדבר אחד דקלות ראש ופריצות הוא עבריין לתיאבון מסתבר שעל אדם כזה אין למילף שיהיה דין וחיוב שלא להניח שם לו ולמעשיו.

ואדרבה הא ברור שהס"ת שיכתוב איש כזה יהיה כשר, ומפורש ברדב"ז סימן תשע"ד הובא בקיצור בפ"ת שם שס"ת שכתב אחד מהקראים אסור לשרוף ובעצם היה מותר גם לקרות בו רק משום שאפשר שלא נעשה כתקון חז"ל עיי"ש והא במין ואפיקורס שכתבו ס"ת אף בהיה ידוע בעדים שכתבו כדן היה אסור לקרות בו להרמב"ם כדי שלא להניח שם לאפיקורסים, מטעם שחלק הרדב"ז שאף שהם בכלל הכופרים כיון שעכ"פ מאמינים בקדושת השם ובקדושת התורה אין קפידא בהנחת

שמם בקדושה שמחזיקין.

א"כ כ"ש שמומר לתיאבון כשמאמין בקדושת התורה שכשר לקרות בו. וכ"ש בעברייך רק לדבר אחד לתיאבון דכשר הס"ת שיכתוב. וא"כ כ"ש הניגונים שעושה שרשאיך לנגן בהם ואין להחמיר אף לבני תורה ובעלי נפש. ואם סני שומענייה גם לעניני כפירה אז הוא כדכתבתי לעיל שאלו שעשה מתחלה אין מקום להחמיר כלל ואף אלו שעשה אח"כ מסתבר יותר שאין לאסור כיון שאינם ענין קדושה אבל לבני תורה ובע"נ ראוי להחמיר, ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קח

במי שיש לו משרה בבית הכנסת קאנסערוואטיווי אם רשאיך למנותו למגיד שיעור ודרשן בביהכ"נ כ"ח שבט תשכ"ט מע"כ ידידי מהר"ר אברהם העכט שליט"א.

בדבר אחד שיש לו משרה בביהכ"נ של הקאנסערוואטיוון אם רשאיך למנותו להגיד שיעור לפני בע"ב בהלכה ואגדה ולדרוש בביה"כנ של שומרי תורה.

הנה זה אינו /איזו/ שנים שנשאלתי בדבר שוחט שקבל משרת שמשות בביהכ"נ דקאנסערוואטיוון והשבתי דאף שמשרתו הוא של ענינים אחרים שלא שייכים לעניני אמונה ודת אין להכשירו דהא מצינו דקרא תנא דבר"י למי שנמכר להיות חוטב עצים ושואב מים לע"ז נמי בשם כומר בקידושין דף כ' שהוא העוסק בעניני האמונה ועבודותיה דע"ז אלמא דהוא משום דעכ"פ הוא עוזר ומסייע בעניני עבודותיה, שלכן דין השמש וכל המשרתים בביהכ"נ דהקאנסערוואטיוון כדין הראביי ודין הפרעזדענט שהם ודאי פסולין.

וזה ודאי שלהיות דורש ומגיד שיעור הוא עוד גרוע דיש לחוש שידרוש דברי דופי ויגלה פנים שלא כהלכה, ואפילו כשאין לחוש לזה איתא במו"ק דף י"ז בצורבא מרבנן דהוה סני שומענייה, והיו צריכי ליה רבנן שמסיק הגמ' דאל יבקשו תורה מפיו ופרש"י דמוטב דלא ילפי מיניה, אף דהיה אדם גדול בתורה וידע ר' יהודה דילמוד כהלכה, ומ"מ אין ללמוד תורה מפיו ואיפסק כן בש"ע יו"ד סימן רמ"ו סעיף ח' דאיתא שם הרב שאינו הולך בדרך טובה אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכיך לו אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב.

וכ"ש בסתם בנ"א דסנו שומענייה שיש לחוש שגם ידרוש שלא כהראוי, ואף בדברי הלכה ילמוד שלא כהלכה, **או בקלות ובטול החשיבות ח"ו**, ולכן ודאי אין למנות מי שיש לו משרה אצל הקאנסערוואטיוון אף במשרה כזו שלא שייך לעניני אמונה בין בבתי כנסיות שלהן ובין בהסעמינאר /בהסימנר/ לראבייס שלהם, שיאמר שיעורים בהלכה ובאגדה ודרוש ואף אם מנוהו מהראוי לסלקו.

דברי יציב יורה דעה סימן קלט

היה קשה עלי מאד לצאת מגדרי, אך לא אוכל לעצור במילין.

ולדעתי זה יסוד ושורש להצלת הדור כשהחושך יכסה ארץ וטומאה בוקעת ועולה.

ואין להביא ראיה מנשים קדושות שלמדו לעצמם שידעו ואמדו בעצמם, משא"כ לעשות כלל לרבים בדור שפל זה, וח"ו לפרוץ ולסטות מפסק הברור בש"ס ובשו"ע שאסור ללמדם תורה.

בעת חתימתי עלה בדעתי שזה שאחז"ל [מו"ק י"ז ע"א] אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו וכו', ותמהו דמי עלה לשמים וראה מלאך לידע הסימן.

ולפענ"ד שאם הרב דומה למלאך שאין בקי בהויות עולם הזה ובדורות שלמטה, ופוסק תמיד כתורה מן השמים שנמסרה לנו מסיני ועי"ז חכז"ל דור אחר דור בלי שינוי כ"ש, אז יבקשו תורה מפיהו דייקא, שנדע רק מה שקבל מרבו עד משה מפי הגבורה ודו"ק.

יביע אומר חלק ז יורה דעה סימן יט

ולכאורה קשה, מהא דאמרי' בחגיגה (טו ב,) אשכחיה רבה בר שילא לאליהו, א"ל מאי קעביד קב"ה, א"ל קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן, ומפומיה דר' מאיר לא קאמר, משום דגמר שמעתא מפומיה דאחר, א"ל אמאי, ר"מ רמון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק, א"ל השתא קאמר קב"ה מאיר בני אומר וכו'.

ופרש"י, עכשיו שמע הקב"ה לקולך ואמר שמועה מפיו.

אלמא דקב"ה הסכים על ידו שעכ"פ גדול יכול ללמוד מפי רב שאינו הגון.

+וצריך טעם על מה שהקב"ה מתחלה לא אמר דבר הלכה משמו של ר' מאיר, מפני שלמד תורה מאחר, ומה ענין זה לזה, והסבירו המפרשים על פי דברי הגמרא בב"ק (ס ב,) על הפסוק, ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער, מאי קא מבעיא ליה, טמון באש קא מבעיא ליה, וכו', ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער, (פירש רש"י, שלמדו דין זה מהסנהדרין הזקנים אשר בשער) ולא אבה דוד לשתותם.

ובגמרא שם (סא א) מכדי גמרא הוא דשלחו ליה, מאי לא אבה דוד לשתותם, דלא אמרינהו משמייהו, אמר, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו, ומאי ויסך אותם לה', דאמרינהו

והנה ר' מאיר ידע היטב שיש סכנה רוחנית לנפשו של הלומד תורה מפי אדם רשע, פן ימשך אחריו ח"ו, אבל למרות ענותנותו של ר' מאיר (כמבואר בירוש' פ"ק דסוטה הלכה ד'), מרוב חשקו בתורה, קיים בעצמו ויגבה לבו בדרכי ה', והחזיק עצמו לגדול, כדי לנצל חכמת התורה של אלישע אחר, ולמרות הסכנה הרוחנית שבדבר, והואיל והלכה רווחת שכל המוסר נפשו על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו, אף כאן לא רצה הקב"ה לומר דבר שמועה מפיו של ר"מ. עד שבא רבה בר שילא ולימד זכות על ר' מאיר, שאצלו היה דבר קל לרוב גדולתו ועוצם חכמתו, כאדם שמוצא רמון תוכו אוכל וקליפתו זורק, ולגבי דידיה אין חשש סכנה רוחנית כלל. ונתקבלו דבריו למעלה, ואז אמר הקב"ה גם מפיו של ר"מ.

ויש להביא כאן מ"ש בספר חסידים (סימן רכד) וז"ל: כתוב, מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים (ישעיה מד כו), שהעליונים מסכימים לדעת התחתונים, שכאשר העליונים אומרים לכך וכך ראויים, אומר הקב"ה המתנינו למה שהצדיקים יאמרו, ולכן לא היה הקב"ה אומר שמועה מפיו של ר' מאיר עד שהאמורא אמר, ר' מאיר רמון מצא תוכו אכל וקליפתו זרק, ואמר אליהו השתא אמר קב"ה מפיו של ר' מאיר, והלא הכל גלוי וידוע לפניו יתברך, אלא היה חפץ שיסכימו עליונים ותחתונים למדת משפטיו, שנאמר למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. ..וכן נאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף...

וכן ראיתי לרבינו חיים בן עטר בס' אור החיים דברים (פרשת ראה יב כח) שהביא בשם הב"ח שכ' דס"ל להרמב"ם שחילוק הש"ס בין גדול לקטן לא נאמר אלא לר"מ, והכי דייק הש"ס ר"מ קרא אשכח ודרש, אבל לדידן לא קי"ל הכי, וכתב שאין דבריו נכונים, שא"כ מה השיב רבה בר שילא לאלהו שר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק, הלא אין סברת הש"ס כן, ורק ר"מ ס"ל הכי, ועוד הרי אין ראיה גדולה מזו שהקב"ה הסכים למעשיו של ר"מ שחזר ואמר שמעתא מפיו, אלא שמתחלה לא רצה לומר דבר שמועה מפיו של ר"מ, מפני שר"מ היה נקי מה' אבל לא מאדם, כל עוד שלא נודע טעמו אם זך וישר פעלו, עד שנאמר בישיבה של מטה טעם לשבח במעשיו, ואז נכנס בגדר והייתם נקיים מה' ומישראל, ותיכף ומיד חזר הקב"ה לומר שמועה משמו, ולעולם האמת כדברי ר"מ.

אבל הנכון לתת טעם להרמב"ם דס"ל שבזמן הזה אין דעת שלמה שיחשב האיש לגדול שיוכל ללמוד מפי חכם רשע, שדוקא ר"מ שהיה שלם בדעת הוא שהותר לו הדבר, שאין לחוש שילמד ממנו רשעו, ואפשר שלזה דייק הש"ס ר"מ קרא אשכח ודרש, וכן ר"מ רמון מצא, שדוקא חכם גדול בגדר ר"מ ישנו בהיתר זה, לפי שהוא בודאי יזרוק הקליפה ולא יאכל אלא האוכל, וסברא זו נכונה מצד עצמה, ולכן סתם הרמב"ם ולא חילק בין גדול לקטן, כי הדורות נתמעטו, וכמ"ש אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם וכו'.